

ISSN 2224-025X

Н АУКОВІ
З АПІДСЬКИ

**Державного
природознавчого
музею**

Випуск 38 / 2022

Національна академія наук України
Державний природознавчий музей

**НАУКОВІ ЗАПИСКИ
ДЕРЖАВНОГО
ПРИРОДОЗНАВЧОГО МУЗЕЮ**

Випуск 38

Львів 2022

УДК 57+58+591.5+502.7:069

Наукові записки Державного природознавчого музею. – Львів, 2022. – Вип. 38. – 284 с.

До 38-го випуску періодичного видання «Наукові записки Державного природознавчого музею» увійшли статті та короткі повідомлення з музеології, екології, зоології, а також інформація про діяльність музею у 2021 році.

Для екологів, біологів, зоологів, працівників музеїв природничого профілю, заповідників, національних природних парків і інших природоохоронних установ і організацій.

Proceedings of the State Natural History Museum. – Lviv, 2022. – Issue 38. – 284 p.

The 38th issue of the periodical «Scientific Notes of the State Museum of Natural History» includes articles and short reports on museology, ecology, zoology, as well as information about the museum's performance in 2021.

For ecologists, biologists, zoologists, employees of museums of natural profile, reserves, national nature parks and other environmental institutions and organizations.

DOI: <https://doi.org/10.36885/nzdpn.2022.38>

ISSN 2224-025X

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор

Заступник головного редактора

Відповідальний секретар

Технічний редактор

Капрусь І. Я. д-р біол. наук, проф.

Климишин О. С. д-р біол. наук, с.н.с.

Орлов О. Л. канд. біол. наук

Гураль Р. І. канд. біол. наук

Бокотей А. А. д-р біол. наук, с.н.с.; Войчишин В. К. канд. біол. наук, с.н.с.; Годунько Р. Й. канд. біол. наук, с.н.с.; Гураль-Сверлова Н. В. канд. біол. наук, с.н.с.; Дзюбенко Н. В. канд. біол. наук; Радченко О. Г. д-р біол. наук, проф.; Різун В. Б. канд. біол. наук, с.н.с.; Середюк Г. В. канд. біол. наук; Сусуловський А. С. канд. біол. наук, с.н.с.; Третяк П. Р. д-р біол. наук, проф.; Фальтинович В. д-р біол. наук, проф. (Польща); Царик Й. В. д-р біол. наук, проф.; Чернобай Ю. М. д-р біол. наук, проф.; Шрубівич Ю. Ю. канд. біол. наук; Яницький Т. П. канд. біол. наук

EDITORIAL BOARD

Kaprus I. Y. (*Editor-in-Chief*), Klymyshyn O. S. (*Associate Editor*), Orlov O. L. (*Managing Editor*), Gural R. I. (*Technical Editor*), Bokotey A. A., Voichyshyn V. K., Godunko R. J., Gural-Sverlova N. V., Dzubenko N. V., Radchenko O. G., Rizun V. B., Serediuk H. V., Susulovsky A. S., Tretjak P. R., Faltynowicz W., Tsaryk J. V., Chernobay Y. M., Shrubovych J. J., Yanitsky T. P.

Рекомендовано до друку вченою радою Державного природознавчого музею

ISSN 2224-025X

© Наукові записки ДПМ, 2022

DOI: <https://doi.org/10.36885/nzdpm.2022.38.219-230>

УДК 81'373+599:595.768.11

Заморока А.М.¹, Михайлюк-Заморока О.В.²

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УНІФІКАЦІЇ І ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ НОМЕНКЛАТУРИ НАЙМЕНУВАНЬ СКРИПУНОВИХ (COLEOPTERA: CERAMBYCIDAЕ) ІЗ ФАВНИ УКРАЇНИ ТА ДЕЯКИХ ЕКЗОТІВ. ЧАСТИНА II: ПІДРОДИНА КОЗАКОВІ (CERAMBYCINAE)

Друга частина є продовженням уніфікації та кодифікації української національної наукової номенклатури назв родини скрипунових жуків присвячена підродині козакових (Cerambycinae). У статті проаналізовано вживання українських назв у різних публікаціях за останні два століття. Подано критичну ревізію назв таксонів козакових різних рівнів від підвидів до підродини. Виявлено численні російські кальки та латинські транслітерації, які запропоновано вилучити із обігу, замінивши їх на питомо українські назви та/або адаптовані переклади з латинської мови. Загалом, придатними для використання в українській національній номенклатурі виявились лише 35 поширених у літературі назв козакових. Інші назви є непридатними через застосування небіномінальної номенклатури або заміщувальних назв із російської чи латинської мов. Назви для 122-х таксонів запропоновано вперше і обґрунтовано їх використання. Наведено розгорнену українську номенклатуру підродини козакові (Cerambycinae), загальним обсягом 157 таксонів: 1 підродина; 1 надтриба, 19 триб, 4 підтриби, 43 роди, 4 підроди, 81 вид та 4 підвиди.

Ключові слова: українська вернакулярна номенклатура, козакові, скрипунові, Cerambycidae.

У першій частині пропозицій щодо уніфікації і застосування національної номенклатури найменувань Скрипунових (Заморока, 2022), ми детально розглянули підродини куцовусеві і фрузеві, а також історичний вимір творення назв. Цей вимір включає численні праці українських дослідників XIX і XX століть (Верхратський, 1864-1908; Щоголів, 1919-1920; Щоголів, Паночіні, 1928). Також нами було проаналізовано причини і способи зупинки розвою української біологічної номенклатури у СРСР і впровадження натомість чужорідних зросійщених або латинізованих назв; намагання повністю стерти питомо українські назви і для Скрипунових. У значній мірі, цих цілей було досягнуто, й у другій половині XX та на початку XXI століть в українській ентомології використовувався «термінологічний суржик» (Некрутенко, 2003). На жаль, його використання продовжується і надалі.

Матеріали і методи досліджень

Дослідження ґрунтується на працях Верхратського (1864-1908), Щоголіва (1919-1920), Щоголіва і Паночіні (1928); словниках української мови (Словарь..., 1907-1909; Словник..., 1970-1980), зоологічної номенклатури (Маркевич, Татарко, 1983), біологічної термінології (Паночіні, 1931); фавністичних зведеннях Скрипунових України (Зайців, 1928-1949; Загайкевич, 1957-1961; Бартенев, 2009; Кравченко, Кравченко, 2009; Заморока, 2009-2012; Заморока та ін., 2017; Zamoroکا et al, 2012; Zamoroکا, 2021, 2022); базі даних «Titan» (Tavakilian, Chevillotte, 2021) та Nomenclator zoologicus (Agassiz, 1842-1846). Правила, використані при утворенні та уніфікації

українських назв, викладені у першій частині нашого дослідження (Заморока, 2022), тут подані у скороченому вигляді.

- 1.1. Назва родини – присвійний прикметник, утворений додавання суфіксу *-ов-*.
 - 1.2. Назви підродин – присвійні прикметники, утворені від назв типових родів додаванням суфіксів *-ов-* / *-ев-*.
 - 1.3. Назви триб, надтриб і підтриб – присвійні прикметники, утворені від назв типових родів шляхом додавання до кореня слова суфіксу *-цев-* та закінчення *-і*.
 - 1.4. Назви родів – це іменники у називному відмінку відповідного роду, представлені у формі простого або складного слова без дефісу.
 - 1.5. Назви видів – біномени: іменник + прикметник.
 - 1.6. Видові / підвидові епітети від прізвищ / імен людей – присвійні прикметники: 1) для твердої групи – додаванням суфіксів *-ів-* / *-ов-*; 2) для м'якої та мішаної груп – *-ів-* / *-ев-*; 3) при закінченні твірної основи на *-й* – *-ів-* / *-ев-*; 4) родовий відмінок використовували при закінченнях *-ов*, *-ев*, *-ев*, *-ий*.
 - 1.7. Прикметники від топонімів утворювали додаванням суфіксу *-ськ-*.
 - 1.8. Подвоєння літер – лише у похідних від імен людей; від топонімів – ні.
 - 1.9. Транслітерація назв із латини була виключена цілковито.
 - 1.10. Використовували адаптований переклад з латини або асоціативні назви при створенні нових. Доцільність таких пропозицій обґрунтована у кожному окремому випадку.
 - 1.11. Традиційна, найдавніша або найпоширеніша українська назви – пріоритетні.
 - 1.12. Непридатними визначені назви: російсько-, польсько-, латинського походжень.
- Назви, що запропоновані вперше, позначені зірочкою (*).

Результати досліджень

Підродина **Козакові*** – *Cerambycinae* Latreille, 1802. Етимологія: див. *Cerambyx*. Інші вернакулярні назви: скрипунні (Щоголів, Паночіні, 1928).

Триба **Вечірницеві*** – *Hesperophanini* Mulsant, 1839. Етимологія: див. *Hesperophanes*.

Рід **Вечірниця*** – *Hesperophanes* Dejean, 1835. LAT: гр. *ἑσπερα* + *φανός* – вечірня поява. УКР: вечірниця – від *вечір*; жуки вилітають у присмерку.

Вид **Вечірниця шовкова*** – *Hesperophanes sericeus* (Fabricius, 1787). LAT: лат. *sericeus* – шовковий. УКР: шовкова – від *шовк*; тіло із шовковистим волоссяним вкриттям.

Рід **Волосяник*** – *Trichoferus* Wollaston, 1854. LAT: гр. *τριχός* + лат. *ferus* – волосоносний. УКР: Волосяник – від *волосся*. Інші вернакулярні назви: трихофер (Маркевич, Татарко, 1983).

Вид **Волосяник оксамитовий*** – *Trichoferus holosericeus* Rossi, 1790. LAT: лат. *holoserica* – оксамит. УКР: оксамитовий – від *оксамит*; тіло із шовковистим волоссяним вкриттям. Інші вернакулярні назви: трихоферус оксамитовий (Заморока, 2009).

Вид **Волосяник оперезаний*** – *Trichoferus fasciculatus* (Faldermann, 1837). LAT: лат. *fasciculatus* – оперезаний. УКР: оперезаний – від *оперізувати*, обв'язувати поясом.

Вид **Волосяник сірий*** – *Trichoferus griseus* (Fabricius, 1792). LAT: лат. *griseo* – сірий. УКР: сірий. Інші вернакулярні назви: трихофер волосатий (Маркевич, Татарко, 1983).

Вид **Волосяник світлий*** – *Trichoferus pallidus* (Olivier, 1790). LAT: лат. *pallidus* – блідий, світлуватий. УКР: світлий. Інші вернакулярні назви: трихофер світлий (Заморока, 2010).

Вид **Волосяник польовий*** – *Trichoferus campestris* (Faldermann, 1835). LAT: лат. *campestris* – рівнинний, польовий. УКР: польовий – від *поле*. Інші вернакулярні назви: трихоферус польовий (Заморока, 2009); трихофер польовий (Заморока, 2010).

Рід **Кізка*** – *Stromatium* Audinet-Serville, 1834. LAT: гр. *στρωμάτιον* – килимок. УКР: кізка – зменшувальне від *коза*; від форми вусиків, що нагадують роги кози.

Вид **Кізка золотиста*** – *Stromatium auratum* (Vöber, 1793). LAT: лат. *auratum* – позолочений. УКР: золотиста – від *золото*. Інші вернакулярні назви: Вусач рудий домовий (Бартенев, 2009). Коментар: видовий епітет *домовий* є росіянізмом, утвореним від *домовий*.

Триба **Козакцєві*** – *Cerambycini* Latreille, 1804. Етимологія: див. *Cerambyx*. Інші вернакулярні назви: Скрипуни, Козаки (Щоголів, Паночіні, 1928).

Рід **Козак** – *Cerambyx* Linnaeus, 1758. LAT: гр. *κέρμβυξ* – довгоріг. УКР: *козак*; традиційна українська назва. Інші вернакулярні назви: козака, козачок, деревач (Верхратський, 1864); козак велетень (Верхратський, 1869); козака, гудак, гудачок (Верхратський, 1909); гудак, деревач, скрипун, козачок, козуля (Словарь..., 1907-1909); скрипун, козак, козака, козачок, деревач, гудак, гудачок, козуля (Щоголів, 1919-1920; Щоголів, Паночіні, 1928); жук-вусач (Маркевич, Татарко, 1983); вусач дубовий (Заморока, 2010).

Вид **Козак велетенський** – *Cerambyx cerdo* Linnaeus, 1758. LAT: гр. *κέρδων* – ремісник, заробіток. УКР: велетенський – від *велетень*, величезного зросту і сили людина; тут асоціація із розмірами імаго. Інші вернакулярні назви: коровиця рогата (Верхратський, 1964); козак велетень, козулька велика, коровиця рогата (Щоголів, 1919-1920); скрипун велетень, козак велетень, козулька велика (Щоголів, Паночіні, 1928); великий дубовий скрипун (Руднев, 1935); вусач дубовий великий (Загайкевич, 1958; Заморока, 2012; Червона книга..., 2009; Заморока та ін., 2017); вусач великий дубовий західний (Червона книга..., 1994); вусач великий дубовий (Бартенев, 2009). Коментар: *козак велетень* – традиційна назва (Щоголів, 1919-1920; Щоголів, Паночіні, 1928). Руднев (1935) запропонував назву *великий дубовий скрипун*. Загайкевич (1959) трансформував цю назву у *вусач великий дубовий* шляхом уподібнення до російського «*усач*». Подальше закріплення відбулось завдяки включенню *C. cerdo* до Червоної книги України (1994, 2009) під зросійщеною назвою вусач великий дубовий (усач большой дубовый) з перенесенням безпосередньо із Червоної книги СРСР (1984: 255), де вид був вказаним лише для території України. Повернення до національної назви *Козак велетенський* є достатньо вмотивованим із погляду тяглості традиції творення української наукової номенклатури.

Вид **Козак Веленсів*** – *Cerambyx welensii* Kuester, 1846. LAT: лат. *welensii* – на честь пана Веленса (Welens). УКР: Веленсів – від *Веленс*.

Вид **Козак гетьманський*** – *Cerambyx dux* (Faldermann, 1837). LAT: лат. *dux* – лідер, князь, полководець. УКР: гетьманський – від *гетьман*, тут адаптований переклад латинського *dux* відповідно до української традиції означення лідера і полководця у середньовіччі.

Вид **Козак крутивусий*** – *Cerambyx nodulosus* Germar, 1817. LAT: лат. *nodulosus* – вузлуватий, закручений вузлом. УКР: крутивусий – від *закручені вуса*; для виду притаманні сильно вузлуваті, роздуті 1, 3, 4 та 5-й членики антен.

Вид **Козак сердюків*** – *Cerambyx miles* Bonelli, 1823. LAT: лат. *miles* – солдат, піхотинець. УКР: сердюків – від *сердюк*, тут адаптований переклад латинського *miles* відповідно до української традиції означення піхотинця козацького війська.

Вид **Козак малий** – *Cerambyx scopolii* Fuesslins, 1775. LAT: лат. *scopolii* – на честь натураліста Джованні Антоніо Скополі (Giovanni Antonio Scopoli). УКР: малий – найменший із видів роду, традиційна назва. Інші вернакулярні назви: вусач дубовий малий (Загайкевич, 1958; Заморока, 2010); вусач малий дубовий (Бартенев, 2009); вусач-дубовий малий (Заморока, 2012).

Триба **Бунчужницеві*** – *Compsocerini* Thomson, 1864. LAT: гр. *κομψός+κέρας* – вишукані роги. УКР: бунчужницеві, Бунчужниця – від *бунчук* – булава із китицею кінського волосся; більшість видів триби мають на одному чи декількох члениках антен густі довгі волосяні китиці, які нагадують бунчук. Коментар: типовий рід триби – *бунчужниця** (*Compsocerus* Lacordaire, 1830) розповсюджений у неотропіках і у фауні України відсутній.

Рід **Козулька** – *Rosalia* Audinet-Serville, 1833. LAT: лат. *Rosalia* – жіноче ім'я Розалія. УКР: козулька – зменшувальне від *козуля*, гірська коза, сарна; збереження традиційної української назви. Інші вернакулярні назви: козулька (Щоголів, Паночіні, 1928). Коментар: Щоголів і Паночіні (1928) вжили назву *козулька* до означення 5-ти родів у підродині Козакових: *Cerambyx*, *Rosalia*, *Aromia*, *Plagionotus* та *Clytus*. Пропонується закріпити родову назву козулька лише за *Rosalia*.

Вид **Козулька альпійська** – *Rosalia alpina* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *alpina* – альпійська. УКР: альпійська – від *Альпи*, гірська система у Центральній Європі. Інші вернакулярні назви: козулька скальна, козулька альпійська (Щоголів, Паночіні, 1928); вусач альпійський буковий (Розалія) (Загайкевич, 1958); Розалія альпійська, вусач альпійський (Червона книга..., 1980, 1994, 2009; Бартенев, 2009); вусач-Розалія альпійська (Заморока, 2012).

Триба **Тлустошийцеві*** – *Trachyderini* Dupont, 1836. LAT: гр. *τραχύς+δέρις* – тлуста (товста) шия. УКР: тлустошийцеві – від *тлуста шия*; від гіпертрофованої масивної передньоспинки. Коментар: типовий рід триби – тлустошийка* (*Trachyderes* Dalman in Schönherr, 1817) розповсюджений у неотропіках і у фавні України відсутній.

Рід **Червонокрил** – *Purpuricenus* Dejean, 1821. LAT: лат. *purpura* – пурпур. УКР: червонокрил – від *червоні крила*; назва пов'язана із забарвленням надкриль імаго. Інші вернакулярні назви: багрушка (Верхратський, 1869; Щоголів, 1919-1920); вусач червононадкриль (Загайкевич, 1961); вусач-червонокрил, вусач червононадкрилий (Бартенев, 2009). Коментар: у назві *червононадкриль* наявний збіг трьох пригосних *-окр-*, що ускладнює вимову, тому пропонуємо до використання спрощену назву – *червонокрил*.

Червонокрил Келерів – *Purpuricenus kaehleri* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *kaehleri* – на честь пана Келера (Kaehler). УКР: Келерів – від *Келер*. Інші вернакулярні назви: багрушка Келера (Верхратський, 1869; Щоголів, 1919-1920); вусач червононадкриль Келера (Загайкевич, 1961); вусач-червонокрил Келлера, вусач червононадкрилий Келера (Бартенев, 2009); вусач-червонокрил Келлера (Червона книга..., 1994; 2009). Коментар: у II і III виданнях ЧКУ (Червона книга..., 1994; 2009) допущено орфографічну помилку при транслітерації прізвища Kaehler: подано «Келлера» замість «Келера».

Вид **Червонокрил будський*** – *Purpuricenus budensis* (Götz, 1783). LAT: лат. *budensis* – на честь західної частини міста Будапешту – Буди. УКР: будський – від *Буда*.

Вид **Червонокрил круглоший*** – *Purpuricenus globulicollis* Dejean, 1839. LAT: лат. *globulus+collare* – круглий комір. УКР: круглоший – від *кругла шия*.

Рід **Червінчик*** – *Anoplistes* Audinet-Serville, 1833. LAT: гр. *α+όπλιστής* – беззбройний. УКР: червінчик – від *червоний*; від забарвлення надкриль імаго.

Вид **Червінчик чингиловий*** – *Anoplistes halodendri* (Pallas, 1776). LAT: лат. *halodendri* – від назви чагарника чингилу (*Halimodendron halodendron* Pall.). УКР: чингиловий – від *чингил*.

Триба **Красобарвицеві*** – *Callichromatini* Blanchard, 1845. LAT: гр. *κόλλος+χρόμα* – красивий колір, гарна барва. УКР: красобарвицеві – від *красна барва*, гарна барва. Коментар: типовий рід триби – красобарвиця* (*Callichroma* Latreille, 1816) у фавні України відсутній.

Рід **Пижмиця** – *Aromia* Audinet-Serville, 1833. LAT: гр. *ἄρομα* – запах, аромат. УКР: пижмиця – від *пижмо*, тут у розумінні красива; традиційна українська назва. Інші вернакулярні назви: пижмак, табачник, верб'янка, пахущик (Щоголів, 1919-1920; Щоголів, Паночіні, 1928).

Вид **Пижмиця пахуча** – *Aromia moschata* (Linnaeus, 1758). LAT: гр. *μόσχος* – мускус. УКР: пахуча – від *пахнути*, мати приємний запах; від пахучих захисних виділень імаго; традиційна українська назва. Інші вернакулярні назви: козак пахущик (Верхратський, 1869); табачник, пахущик вербовий (Верхратський, 1906); козак пахущик, верб'янка, козулька пижм'ячка, пахущик вербовий (Щоголів, 1919-1920); пижмак пахущий, козак пахущик, козулька пижм'ячка, пахущик вербовий (Щоголів, Паночіні, 1928); вусач пижмовий вербовий (Загайкевич, 1958); вусач мускусний (Червона книга..., 2009; Бартенев, 2009; Кравченко, Кравченко, 2009; Червона книга..., 2011); вусач-пахучий мускусний (Заморока, 2012). Коментар: вусач мускусний – росіянізм (Щоголів, 1919-1920): «рос. *Мускусникъ, Мускусный усачъ*». Заміщення відбулось через внесення виду до II і III видань ЧКУ (Червона книга..., 1994; 2009) під назвою «Вусач мускусний».

Триба **Тендітницьві*** – *Gracilini* Mulsant, 1839.

Рід **Сокирець*** – *Axinopalpis* Dejean, 1835. LAT: гр. *ἀξίνη* + лат. *palpus* – сокира+мацальце. УКР: сокирець – від *сокира*; від сокироподібної форми губних і щелепових мацальць у імаго.

Вид **Сокирець стрункий** – *Axinopalpis gracilis* (Krynicky, 1832). LAT: лат. *gracilis* – стрункий, витончений, тендітний. УКР: стрункий – від *струна*; від вузького тіла імаго. Інші вернакулярні назви: вусач стрункий (Загайкевич, 1961); вусач стрункий (Бартенев, 2009).

Рід **Тендітниця*** – *Gracilia* Audinet-Serville, 1834. LAT: лат. *gracilis* – стрункий, витончений, тендітний. УКР: тендітниця – від *тендітний*, витончений.

Вид **Тендітниця дрібонька*** – *Gracilia minuta* (Fabricius, 1781). LAT: лат. *minutus* – дрібчонький, дуже малий. УКР: дрібонька – зменшувальне від *дрібний*.

Рід **Мізерниця*** – *Penichroa* Stephens, 1839. LAT: гр. *πεινυρός* – бідний, злиденний, мізерний. УКР: мізерниця – від *мізерний*.

Вид **Мізерниця оперезана*** – *Penichroa fasciata* (Stephes, 1831). LAT: лат. *fasciatus* – оперезаний. УКР: оперезана – від *оперізувати*; від наявності темних перев'язей на надкриллях.

Триба **Довговусцеві*** – *Obrini* Mulsant, 1839. Етимологія: див. *Obrium*.

Рід **Довговус** – *Obrium* Dejean, 1821. LAT: гр. *ὄβρια* – щеня, дитинча дикого звіра. УКР: довговус – від *довгі вуса*. Інші вернакулярні назви: довговус (Щоголів, Паночіні, 1928).

Вид **Довговус твердокрилий*** – *Obrium cantharinum* (Linnaeus, 1767). LAT: гр. *κάνθαρος* – жук, твердокрилий. УКР: твердокрилий – від *тверді крила*. Інші вернакулярні назви: вусач короткої листяний (Кравченко, Кравченко, 2009).

Вид **Довговус брунатний*** – *Obrium brunneum* (Fabricius, 1792). LAT: лат. *brunneum* – коричневий, брунатний. УКР: брунатний – від *темно-рудого* забарвлення кутикули імаго. Інші вернакулярні назви: довговус темнорудий (Щоголів, Паночіні, 1928).

Триба **Усічовцеві*** – *Nathriini* Linsley, 1963. Етимологія: див. *Nathrius*.

Рід **Усічовець*** – *Nathrius* Brèthes, 1916. LAT: лат. *Nathrius* – анаграма від *Thranis* (рід скрипунових). УКР: усічовець – від *усічений*, *вкорочений*; від вкорочених надкриль у імаго.

Вид **Усічовець короткокрилий*** – *Nathrius brevipennis* (Mulsant, 1839). LAT: лат. *brevis+penna* – коротке пір'я, короткі крила. УКР: короткокрилий – від *короткі крила*.

Триба **Ятрунцеві*** – *Molorchini* Mulsant, 1863. Етимологія: див. *Molorchus*.

Рід **Ятрунець*** – *Molorchus* Fabricius, 1793. LAT: гр. *Μόλορχος* – на честь міфічного чоловіка Молорха (оповіді про Геракла). УКР: ятрунець – від *ятрун*, *їздець*; пов'язано із загальною морфологічною подібністю *Molorchus* до паразитоїдних ос-їздців.

Вид **Ятрунець малий** – *Molorchus minor* (Linnaeus, 1767). LAT: лат. *minor* – неповнолітній, малий. УКР: малий – невеликих розмірів. Інші вернакулярні назви: вусачик коротконадкрилий хвойний (Загайкевич, 1958); вусач малий їздецький (Бартенев, 2009); вусач їздецький малий (Кравченко, Кравченко, 2009).

Вид **Ятрунець наокружковий** – *Molorchus umbellatarum* (Schreber, 1759). LAT: лат. *umbellatarum* – наокружковий; той, що сидить на суцвіттях окружкових рослин (Ariaceae). УКР: наокружковий – від *окружкові*.

Вид **Ятрунець Кізенветтерів*** – *Molorchus kiesenwetteri* (Mulsant et Rey, 1861). LAT: лат. *kiesenwetteri* – на честь німецького натураліста XIX століття Ернста Августа Гельмута фон Кізенветтера (Ernest August Hellmuth von Kiesenwetter). УКР: Кізенветтерів – від *Кізенветтер*.

Вид **Ятрунець Шмідтів*** – *Molorchus schmidti* Ganglbauer, 1883. LAT: лат. *schmidti* – на честь чеського натураліста XIX століття Германа Максиміліяна Шмідта-Гьобеля (Hermann Maximilian Schmidt-Göbel). УКР: Шмідтів – від *Шмідт*.

Триба **Вузькокрильцеві*** – *Stenopterini* Fairmaire, 1868. Етимологія: див. *Stenopterus*.

Рід **Вузькокрилець*** – *Stenopterus* Illiger, 1804. LAT: гр. *στενός+πτερόν* – вузьке крило. УКР: вузькокрилець – від *вузьке крило*.

Вид **Вузькокрилець рудий*** – *Stenopterus rufus* (Linnaeus, 1767). LAT: лат. *rufus* – червоний, рудий. УКР: рудий – забарвлений у *рудий колір*; від загального рудуватого забарвлення тіла.

Вид **Вузькокрилець жовтовусий*** – *Stenopterus flavicornis* Kuster, 1846. LAT: лат. *flavus* + гр. *κέρας* – жовтий ріг. УКР: жовтовусий – від *жовті вуса*; від забарвлення антен.

Вид **Вузькокрилець чорний*** – *Stenopterus ater* (Linnaeus, 1767). LAT: лат. *ater* – чорний. УКР: чорний – забарвлений у *чорний колір*; від темного забарвлення тіла імаго.

Рід **Красник*** – *Callimoxys* Kraatz, 1863. LAT: гр. *καλός+ὄζυς* – красивий+гострий. УКР: красник – від *красний*, красивий; від насиченого темно-металевого з полиском забарвлення тіла.

Вид **Красник тендітний*** – *Callimoxys gracilis* (Brülle, 1832). LAT: лат. *gracilis* – стрункий, витончений, тендітний. УКР: тендітний – *витончений*; від тендітної статури тіла імаго.

Триба **Гульцеви*** – **Hyboderini** Linsley, 1940. LAT: гр. ὕβος+δέρη – гуля+шия. УКР: гульцеви – від гуля; від наявності добре виражених декількох гуль на боках і диску передньоспинки у імаго. Коментар: типовий рід триби – гулька (*Hybodera* LeConte, 1873) розповсюджений у неарктиці, у фауні України відсутній.

Рід **Красик*** – **Callimus** Mulsant, 1846. LAT: гр. κάλος – красивий. УКР: красик – від *красивий*; від яскраво-смарагдового або сапфірового забарвлення надкриль імаго.

Вид **Красик смарагдовий*** – **Callimus angulatus** (Schrank, 1789). LAT: лат. *angulus* – кут. УКР: смарагдовий – від *смарагд*, зелений; від яскраво-смарагдового забарвлення тіла імаго.

Вид **Красик рудуватий*** – **Callimus femoratus** (Germar, 1824). LAT: лат. *femora* – стегно. УКР: рудуватий – від *рудий*; від рудого забарвлення стегон ніг у імаго.

Вид **Красик винятковий*** – **Callimus egregius** (Mulsant et Rey, 1863). LAT: лат. *egregius* – винятковий. УКР: винятковий – від *виняток*.

Триба 21. **Кошиківцеви*** – **Cartallini** Faimaire, 1854. Етимологія: див. *Cartallum*.

Рід **Кошиківець*** – **Cartallum** Dejean, 1821. LAT: гр. καρτάλλος – кошик із загостреним дном. УКР: кошиківець – від *кошик*; личинки розвиваються у тонкій лозі, з якої плетуть кошики.

Вид **Кошиківець бузиновий*** – **Cartallum ebulinum** (Linnaeus, 1767). LAT: лат. *ebulinum* – від видової назви бузини трав'яної (*Sambucus ebulus* L.). УКР: бузиновий – від *бузина*.

Триба **Маркітцеви*** – **Deilini** Fairmaire, 1864. Етимологія: див. *Deilus*.

Рід **Маркітник*** – **Deilus** Audinet-Serville, 1834. LAT: гр. δειλός – маркітний. УКР: маркітник – від *маркітний*.

Вид **Маркітник зіноватцевий** – **Deilus fugax** (Olivier, 1790). LAT: лат. *fugax* – хуткий. УКР: зіноватцевий – від *зіновать* (*Cytisus* L.), кормова рослина. Інші вернакулярні назви: вузький рокитниковий вусач, зіноватцевий вусач (Загайкевич, Єфімов, 1957; Загайкевич, 1959).

Триба **Деревачцеви*** – **Hylotruperini** Zahajkevych, 1991. Етимологія: див. *Hylotrupes*.

Рід **Деревач** – **Hylotrupes** Audinet-Serville, 1834. LAT: гр. ὕλη+τροπέω – деревина і дірявити. УКР: деревач – від *дерево*; традиційна українська назва. Інші вернакулярні назви: Деревач (Верхратський, 1864; Грінченко, 1909; Щоголів, 1919-1920; Щоголів, Паночіні, 1928).

Вид **Деревач хрупень** – **Hylotrupes bajulus** (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *bajulus* – перевізник, носій, провідник. УКР: хрупень – від *хрупати*, хрумтіти; українська традиційна назва. Інші вернакулярні назви: деревач хрупень, струх хрупень (Щоголів, 1919-1920; Щоголів, Паночіні, 1928); вусач домашній чорний (Загайкевич, 1958); вусач сірий домашній (Бартенев, 2009); вусач домашній сірий (Кравченко, Кравченко, 2009).

Триба **Пласковусачівцеви*** – **Callidiini** Kirby, 1837. Етимологія: див. *Callidium*.

Рід **Булавоніг*** – **Ropalopus** Mulsant, 1839. LAT: гр. ῥοπαλον+πούς – булава + нога. УКР: булавоніг – від *булава* і *нога*; від булавоподібно розширених стегон ніг.

Вид **Булавоніг угорський** – **Ropalopus ungaricus** (Herbst 1784). LAT: лат. *ungaricus* – угорський. УКР: угорський – від *Угорщина*. Інші вернакулярні назви: вусач угорський (Червона книга..., 2011).

Підвид **Булавоніг угорський кленовий*** – **Ropalopus ungaricus ungaricus** (Herbst 1784). LAT: лат. *ungaricus* – угорський. УКР: кленовий – від *клен*; кормова рослина личинки.

Підвид **Булавоніг угорський дубовий*** – **Ropalopus ungaricus insubricus** (Germar, 1824). LAT: лат. *insubricus* – від *Інсубрія*, земля Інсубрів – корінного населення сучасної Ломбардії в Італії. УКР: дубовий – від *дуб*; кормова рослина личинки.

Вид **Булавоніг Ледерів*** – **Ropalopus lederi** Ganglbauer, 1881. LAT: лат. *lederi* – на честь австрійського натураліста Ганса Ледера (Hans Leder). УКР: Ледерів – від *Ледер*.

Вид **Булавоніг рогатий** – **Ropalopus clavipes** (Fabricius, 1775). LAT: лат. *clava+pes* – булавоніг. УКР: рогатий – від роги; українська традиційна назва. Інші вернакулярні назви: Вусач-булавоніг рогатий (Кравченко, Кравченко, 2009)

Вид **Булавоніг малий*** – **Ropalopus macropus** (Germar, 1824). LAT: гр. μάκρος+πούς – довгий + нога, довгоніг. УКР: малий – невеликих розмірів; найменший із булавоногів у фауні України.

Вид **Булавоніг Варінів*** – **Ropalopus varini** Bedel, 1870. LAT: лат. *varini* – на честь Теодора Варіна (Théodore Varin). УКР: Варінів – від *Варін*.

Вид **Булавоніг червононогий*** – *Ropalopus femoratus* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *femora* – стегно. УКР: червононогий – від *червоні ноги*; від червоного забарвлення стегон ніг у імаго.

Рід **Рогачиця*** – *Pronocera* Motschulsky, 1859. LAT: гр. *προνεῖω+κέρας* – спрямований вперед + роги. УКР: рогачиця – від *роги*.

Вид **Рогачиця вузька*** – *Pronocera angusta* (Kriechbaum, 1844). LAT: лат. *angusta* – вузька. УКР: вузька – від вузького тіла.

Рід **Кізлик*** – *Leioderes* L. Redtenbacher, 1849. LAT: гр. *λείος+δέρη* – гладка шия. УКР: кізлик – зменшувальне від *коза*; від прижиттєво вигнутих вперед, наче роги, антенами.

Вид **Кізлик Колларів*** – *Leioderes kollari* Redtenbacher, 1849. LAT: лат. *kollari* – на честь австрійського ентомолога Вінценца Коллара (Vincenz Kollar). УКР: Колларів – від *Коллар*.

Рід **Мальованець*** – *Semanotus* Mulsant, 1839. LAT: гр. *σῆμα+νότος* – розписана спина. УКР: мальованець – від *мальований*; розписний, розмальований фарбами, прикрашений розписом (Словник..., 1970-1980).

Вид **Мальованець хвилястий*** – *Semanotus undatus* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *undatus* – хвилястий. УКР: хвилястий – від *хвиля*; від хвилястих темних перев'язей на надкриллях.

Вид **Мальованець ялівцевий*** – *Semanotus ruscicus* (Fabricius, 1776). LAT: лат. *ruscicus* – російський. УКР: ялівцевий – від *ялівець*; личинки розвиваються під корою ялівцю.

Рід **Пласковусач*** – *Callidium* Fabricius, 1775. LAT: гр. *κάλος+ἰδέα* – красива форма. УКР: пласковусач – від *плаский вусач*; від пласкої форми тіла видів роду *Callidium*. Інші вернакулярні назви: хитрик, кружальник (Щоголів, Паночіні, 1928). Коментар: назви хитрик та кружальник наведені Щогольвим і Паночіні (1928) також для означення роду *Phymatodes*.

Вид **Пласковусач шкіряний** – *Callidium coriaceum* (Paykull, 1800). LAT: лат. *coriaceus* – шкіряний. УКР: шкіряний – від *шкіра*; нагадує шагрєневу шкіру. Інші вернакулярні назви: вусач плоский бронзовий (Загайкевич, 1958); пласковусач шкірястий (Заморока, 2012).

Вид **Пласковусач фіолетовий** – *Callidium violaceum* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *violaceum* – фіялковий. УКР: фіолетовий – від фіолетового кольору забарвлення тіла імаго. Інші вернакулярні назви: хитрик фіялковий (Щоголів, Паночіні, 1928); вусач фіолетовий плоский (Бартенев, 2009); вусач плоский фіолетовий (Кравченко, Кравченко, 2009).

Вид **Пласковусач бронзовий*** – *Callidium aeneum* (Degeer, 1775). LAT: лат. *aeneum* – бронзовий. УКР: бронзовий – від *бронза*; від металічно бронзового забарвлення тіла імаго.

Рід **Вогняник*** – *Pyrrhidium* Fairmaire, 1864. LAT: гр. *πυρρός* – вогняний, рудий. УКР: вогняник – від *вогонь*; від вогняно-червоного забарвлення опушення тіла імаго.

Вид **Вогняник червоний** – *Pyrrhidium sanguineum* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *sanguineum* – кривавий, криваво-червоний. УКР: червоний – *червоного кольору*; від вогняно-червоного забарвлення волосся на тілі імаго. Інші вернакулярні назви: вусач плескатий червоний дубовий (Загайкевич, 1958); вусач червоний плоский (Бартенев, 2009); вусач плоский червоний (Кравченко, Кравченко, 2009).

Рід **Хитрик** – *Phymatodes* Mulsant, 1839. LAT: гр. *φυματώδης* – горбкуватий, рапавий. УКР: хитрик – від *хитрун*; збереження традиційної української назви. Інші вернакулярні назви: хитрик, кружальник (Щоголів, Паночіні, 1928).

Вид **Хитрик мінливий** – *Phymatodes testaceus* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *testaceus* – цегляний. УКР: мінливий – від *мінливого* забарвлення тіла імаго; традиційна українська назва. Інші вернакулярні назви: хитрик мінливий (Щоголів, Паночіні, 1928); вусачик плоский мінливий (Кравченко, Кравченко, 2009).

Вид **Хитрик бляклий*** – *Phymatodes lividus* (Rossi, 1794). LAT: лат. *lividus* – синювато-червоний. УКР: бляклий – від *неяскравий*; від блякло-жовтуватого забарвлення тіла імаго.

Вид **Хитрик попяткований*** – *Phymatodes puncticollis* Mulsant, 1862. LAT: лат. *punctatus+collis* – попяткований горб. УКР: попяткований – від *цяпка*.

Вид **Хитрик маленький*** – *Phymatodes pusillus* (Fabricius, 1787). LAT: лат. *pusillus* – маленький. УКР: маленький – зменшувальне від *малий*; від розмірів тіла імаго.

Вид **Хитрик гладенький*** – *Phymatodes glabratus* (Charpentier, 1825). LAT: лат. *glabratus* – гладенький. УКР: гладенький – від *гладкий*; від гладкої текстури гуль на передньоспинці.

Вид **Хитрик рудоногий*** – *Phymatodes rufipes* (Fabricius, 1776). LAT: лат. *rufus+pes* – руда нога. УКР: рудоногий – від *руді ноги*; від яскраво-рудого забарвлення ніг у імаго.

Вид **Хитрик оперезаний*** – *Phymatodes fasciatus* (Villers, 1789). LAT: лат. *fasciatus* – оперезаний. УКР: оперезаний – від *оперізувати*; від наявності широкої білої перев'язі на надкриллях. Інші вернакулярні назви: вусач плоский виноградний (Загайкевич, 1961).

Вид **Хитрик вільховий** – *Phymatodes alni* (Linnaeus, 1767). LAT: лат. *alnus* – вільха. УКР: вільховий – від *вільха*. Інші вернакулярні назви: фіматодес вільховий (Кравченко, Кравченко, 2009).

Надтриба **Травоколірцеві*** – **Chlorophoritae** Zamoroka, 2021. Етимологія: див. *Chlorophorus*.

Триба **Різьблярцеві*** – **Anaglyptini** Lacordaire, 1868. Етимологія: див. *Anaglyptus*.

Рід **Різьблярик*** – *Anaglyptus* Mulsant, 1839. LAT: гр. *ἀναγλύφω* – різьблений візерунками. УКР: різьблярик – від *різьблений*; від вигадливого візерунку на надкриллях імаго.

Вид **Різьблярик загадковий*** – *Anaglyptus mysticus* (Linnaeus, 1758). LAT: гр. *μυστικός* – таємний, містичний. УКР: загадковий – від *загадка*; від загадкового малюнку надкриль імаго.

Триба **Травоколірцеві*** – **Chlorophorini** Zamoroka, 2021. Етимологія: див. *Chlorophorus*.

Підтриба **Наслідувачеві*** – **Plagionotina** Zamoroka, 2021. Етимологія: див. *Plagionotus*

Рід **Наслідувач*** – *Plagionotus* Mulsant, 1842. LAT: гр. *πλάγος+νότος* – спина із косою лінією. УКР: наслідувач – від *наслідувати*, повторювати чий-небудь рухи; від наслідвання ос та шершнів. Інші вернакулярні назви: козулька (Щоголів, Паночіні, 1928).

Вид **Наслідувач осиний*** – *Plagionotus arcuatus* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *arcus* – дуга. УКР: осиний – від *оса*; від імітації ос поведінкою і забарвленням. Інші вернакулярні назви: вусач строкатий дубовий (Загайкевич, 1959; Бартенев, 2009; Кравченко, Кравченко, 2009).

Вид **Наслідувач шершневий*** – *Plagionotus detritus* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *detero* – стирати. УКР: шершневий – від *шершень*; від імітації шершнів поведінкою і забарвленням. Інші вернакулярні назви: кліт північний (Бартенев, 2009; Кравченко, Кравченко, 2009).

Рід **Їжачець** – *Echinocerus* Mulsant, 1862. LAT: гр. *εχίνος+κέρας* – їжаків роги. УКР: їжачець – від *їжак*.

Вид **Їжачець квітковий** – *Plagionotus floralis* (Pallas, 1773). LAT: лат. *floralis* – квітковий. УКР: квітковий – від *квітка*; від відвідування імаго квітів. Інші вернакулярні назви: козулька квіткова (Щоголів, Паночіні, 1928); вусач-імітатор квітковий (Заморока, 2012).

Вид **Їжачець Боблаїв*** – *Plagionotus boblayei* Brülle, 1832. LAT: лат. *boblayei* – на честь французького військового географа Еміля Ле Пуїона де Боблая (Émile Le Puillon de Boblaye). УКР: Боблаїв – від *Боблай*.

Підтриба **Травоколірцеві** – **Chlorophorina** Zamoroka, 2021. Етимологія: див. *Chlorophorus*.

Рід **Квапливець*** – *Isotomus* Mulsant, 1863. LAT: гр. *ἴσος+τόμος* – порівну розділений. УКР: квапливець – від *квантись*, поспішати; жуки дуже швидко бігають по стовбурах і гілках дерев.

Вид **Квапливець особливий** – *Isotomus speciosus* (Schneider, 1787). LAT: лат. *speciosus* – особливий, блискучий, видовищний. УКР: особливий – від *відмінний від інших*. Інші вернакулярні назви: кліт особливий (Загайкевич, 1961); кліт особливий (Бартенев, 2009).

Підвид **Квапливець особливий звичайний*** – *Isotomus speciosus speciosus* (Schneider, 1787). Етимологія: див. *Isotomus speciosus*.

Підвид **Квапливець особливий гарний*** – *Isotomus speciosus comptus* (Mannerheim, 1825). LAT: лат. *comptus* – гарний, привабливий, оздоблений. УКР: гарний – від *гарного вигляду*.

Рід **Травоколірник*** – *Chlorophorus* Chevrolat, 1863. LAT: гр. *χλωρός+φόρος* – той, що носить зелене. УКР: травоколірник – від *колір трави*; від зеленого кольору перев'язей.

Вид **Травоколірник мінливий** – *Chlorophorus varius* (Müller, 1766). LAT: лат. *varius* – мінливий. УКР: мінливий – від *швидко змінюється*. Інші вернакулярні назви: кліт мінливий (Кравченко, Кравченко, 2009).

Рід **Зеленявець*** – *Humeromaculatus* Özdikmen, 2011. LAT: лат. *humerus+macula* – плечова пляма, той, що має пляму на плечі. УКР: зеленявець – від *зелений*; від зелених перев'язей.

Підрід **Зеленошатець*** – *Viridiphorus* Zamoroka, 2021. LAT: лат. *viridis* + гр. *φέρω* – носій зеленого. УКР: зеленошатець – від *зелені шати*; від зеленого кольору перев'язей на тілі імаго.

Вид **Зеленявець (Зеленошатець) Гербстів*** – *Humeromaculatus (Viridiphorus) herbsti* (Brahm, 1790). LAT: лат. *herbsti* – на честь німецького натураліста XVIII століття Йогана Фрідріха Вільгельма Гербста (Johann Friedrich Wilhelm Herbst). УКР: Гербстів – від *Гербст*. Інші вернакулярні назви: кліт фігурний (Кравченко, Кравченко, 2009).

Підрид **Зеленявець*** – *Humeromaculatus* Özdikmen, 2011. етимологія: див. *Humeromaculatus*.

Вид **Зеленявець (Зеленявець) фігурний*** – *Humeromaculatus (Humeromaculatus) figuratus* (Scopoli, 1763). LAT: лат. *figuratus* – формовий, фігурний. УКР: фігурний – від *фігура*; від фігурних волосяних перев'язей на надкриллях та передньоспинці імаго.

Рід **Чорнявець*** – *Perderomaculatus* Özdikmen, 2011. LAT: лат. *perdo+macula* – безплямець; той, що втратив плями. УКР: чорнявець – від *чорний*; від чорного забарвлення волосся у імаго.

Вид **Чорнявець полатаний*** – *Perderomaculatus sartor* (Müller, 1766). LAT: лат. *sartor* – кравець, швець, латальник, майстер з ремонту одягу. УКР: полатаний – від *латка*; пов'язано із тонкими білими волосяними перев'язями на надкриллях, які нагадують шви латок на одязі.

Триба **Осівцеві*** – *Clytini* Mulsant, 1839. Етимологія: див. *Clytus*.

Підтриба **Іржавцеві** – *Neoclytina* Zamoroка, 2021. Етимологія: див. *Neoclytus*

Рід **Іржавець*** – *Neoclytus* Thomson, 1860. LAT: гр. *νέος* + *κλυτός* – новий, молодий та знаменитий, славетний. Тут назва реферує до біогеографічного регіону неарктики у Північній Америці. УКР: іржавець – від *іржа*; від іржастого забарвлення тіла імаго.

Вид **Іржавець гостроногий*** – *Neoclytus acuminatus* (Fabricius, 1775). LAT: лат. *acus* – голка, шпилька. УКР: гостроногий – від *гостра нога*, на стегонах є гострі вирости.

Підтриба **Осівцеві*** – *Clytina* Zamoroка, 2021. Етимологія: див. *Clytus*.

Рід **Надеревець*** – *Xylotrechus* Chevrolat, 1860. LAT: гр. *ξύλον+τρέχω* – той, що бігає по дереву. УКР: надеревець – від *на дереві*.

Підрид **Ієрогліфець*** – *Hieroglyphotrechus* Zamoroка, 2021. LAT: лат. *hieroglyphic* + гр. *τρέχω* – ієрогліф і бігати. Драпеж (1819) описав *Clytus antilope* як *Callidium hieroglyphicum*. УКР: ієрогліфець – від *ієрогліф*.

Вид **Надеревець (Єрогліфець) хуткий*** – *Xylotrechus (Hieroglyphotrechus) antilope* (Schönherr, 1817). LAT: лат. *antilope* – антилопа. УКР: хуткий – від *хутко*, меткий, прудкий. Інші вернакулярні назви: вусач дубовий верхівковий, кліт дубовий верхівковий (Гамаюнова та Кукіна, 2008); кліт ствольовий верхівковий, кліт верхівковий (Кравченко, Кравченко, 2009).

Підрид **Надеревець*** – *Xylotrechus* Chevrolat, 1860. Етимологія: див. *Xylotrechus*

Вид **Надеревець (Надеревець) польовий*** – *Xylotrechus (Xylotrechus) arvicola* (Olivier, 1795). LAT: лат. *arvum+cola* – той, що живе у полі. УКР: польовий – від *поле*.

Вид **Надеревець (Надеревець) козорогий*** – *Xylotrechus capricornis* (Gebier, 1830). LAT: лат. *caper+cornu* – козоріг. УКР: козорогий – від *козячий ріг*.

Вид **Надеревець (Надеревець) осиковий** – *Xylotrechus rusticus* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *rusticus* – сільський, простакуватий. УКР: осиковий – від *осика*; традиційна українська назва. Інші вернакулярні назви: кліт осиковий (Бартенев, 2009; Кравченко, Кравченко, 2009).

Вид **Надеревець (Надеревець) пантеровий*** – *Xylotrechus pantherinus* (Savenius, 1825). LAT: лат. *pantherinus* – пантеровий. УКР: пантеровий – від *пантера*.

Рід **Осій*** – *Cyrtoclytus* Ganglbauer, 1881. LAT: гр. *κυρτός+κλυτός* – вигнутий + знаменитий або славетний. УКР: осій – від *оса*; імаго забарвленням і поведінкою мімікують ос.

Вид **Осій козячий*** – *Cyrtoclytus capra* (Germar, 1824). LAT: лат. *capra* – коза. УКР: козячий – від *коза*. Інші вернакулярні назви: циртокліт коза (Заморока, 2012).

Рід **Осійник*** – *Pseudosphegistes* Reitter, 1912. LAT: гр. *ψεύδω+σφήξ* – несправжня оса. УКР: осійник – від *оса*; імаго забарвленням і поведінкою мімікують ос.

Вид **Осійник попелястий*** – *Pseudosphegistes cinereus* (Castelnau et Gory, 1836). LAT: лат. *cinereus* – попелястий, кольору попелу. УКР: попелястий – від *попіл*, кольору попелу.

Рід **Осовець*** – *Clytus* Laicharting, 1784. LAT: гр. *κλυτός* – знаменитий, славетний. УКР: осовець – від *оса*; імаго забарвленням і поведінкою мімікують ос. Інші вернакулярні назви: козулька (Верхратський, 1869а; Щоголів, 1919-1920; Щоголів, Паночіні, 1928); кліт (Маркевич і Татарко, 1983). Коментар: Щоголів і Паночіні (1928) вжили назву *Козулька* до означення 5-ти

родів у підродині Козакових: *Cerambyx*, *Rosalia*, *Aromia*, *Plagionotus* та *Clytus*. Родову назву козулька закріплено лише за *Rosalia*, а для *Clytus* пропонуємо назву осовець.

Вид **Осовець звичайний** – *Clytus arietis* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *arietis* – таран. УКР: звичайний – від *простий*, нічим непримітний; традиційна українська назва. Інші вернакулярні назви: козулька звичайна (Верхратський, 1869а; Щоголів, 1919-1920); кліт звичайний (Кравченко, Кравченко, 2009).

Вид **Осовець сонячний*** – *Clytus tropicus* Panzer, 1795. LAT: гр. *τροπικός* – сонцестояння, рівнодення, тропік. УКР: сонячний – від *сонце*; від широких жовтогарячих перев'язей надкриль.

Вид **Осовець крушиновий*** – *Clytus rhamni* Germar, 1817. LAT: лат. *rhamni* – крушиновий. УКР: крушиновий – від *крушина*; личинки розвиваються переважно у гілках крушини.

Вид **Осовець хвойний** – *Clytus lama* Mulsant, 1847. LAT: лат. *lama* – за аналогією з ламою (*Lama glama* Linnaeus, 1758). УКР: хвойний – від *хвоя*; від розвитку личинок у гілках хвойних дерев. Інші вернакулярні назви: вусач-клит хвойний малий (Загайкевич, 1958).

Висновки

У результаті досліджень нами уніфіковано та кодифіковано назв 157 таксонів: 1 підродина; 1 надтриба, 19 триб, 4 підтриби, 43 роди, 4 підроди, 81 вид та 4 підвиди.

- Бартенев А.Ф. 2009. Жуки-усачи Левобережної України и Крыма. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна. 418 с.
- Верхратський І. 1864. Початки до уложення номенклятури и терминології природописної, народнєї и замїтка о волоськімь-павуку. Львів : Въ печатні М. Ф. Поремби. 18 с.
- Верхратський І. 1869а. Початки до уложення номенклятури и терминології природописної, народнєї. Львів : Печатня Ставропигийського Інституту. Вид. 2. 40 с.
- Верхратський І. 1869б. Початки до уложення номенклятури и терминології природописної, народнєї. Львів : Печатня Ставропигийського Інституту. Вид. 3. 23 с.
- Верхратський І. 1872а. Початки до уложення номенклятури и терминології природописної, народнєї. Львів : Печатня Ставропигийського Інституту. Вид. 4. 23 с.
- Верхратський І. 1872б. Початки до уложення номенклятури и терминології природописної, народнєї. Львів : Печатня Ставропигийського Інституту. Вид. 5. 40 с.
- Верхратський І. 1879. Початки до уложення номенклятури и терминології природописної, народнєї. Львів : Печатня Товариства імени Шевченка. Вид. 6. 24 с.
- Верхратський І. 1895. Зоологія на низші класи шкіл середних. Львів : Печатня Товариства імени Шевченка. 156 с.
- Верхратський І. 1906. Зоологія на низші класи шкіл середних. Львів. Вид. 3. 204 с.
- Верхратський І. 1908. Нові знадоби номенклятури і термінології природописної, народної збирані між людом. Львів. 84 с.
- Гамаюнова С.Г., Кукіна О.М. 2008. Особливості розвитку *Xylotrechus antilope* Schönh. (Cerambycidae, Coleoptera) у дубових лісах Харківської області. *Лісівництво і агролісомеліорація*. Харків : УкрНДДЛГА. Т. 113. С. 274–281.
- Загайкевич І. К., Єфімов Г. О. 1957. Вузкий рокитниковий вусач (*Dilus fugax* Oliv.) – шкідник метеликових чагарників. *Збірник праць зоологічного музею*. Київ : Вид-во АН УРСР. Т. 28. С. 103–104.
- Загайкевич І.К. 1958. Комахи-шкідники деревних і чагарникових порід західних областей України. Київ : Вид-во АН УРСР. 132 с.
- Загайкевич І.К. 1959. До вивчення кормових зав'язків шкідливих лісових комах. *Наукові записки науково-природничого музею АН УРСР*. Т. 7. С. 78–83.
- Загайкевич І. К. 1961. Матеріали до вивчення жуків-вусачів (Coleoptera, Cerambycidae) України. *Наукові записки Державного природознавчого музею*. Т. 9. С. 52–59.
- Зайців Д. 1928. Матеріяли до вивчення жуків-скрипунів (Cerambycidae) Запоріжжя. *Вісник природознавства*. Т. 3-4. С. 179–182.

- Зайців Д. 1929. Матеріяли до фавни жуків-скрипунів (Coleoptera, Cerambycidae) на Харківщині. *Труди Фізично-Математичного Відділу Всеукраїнської Академії Наук*. Т. 13 Вип. 1. С. 121–139.
- Зайців Д.В. 1931. Матеріяли до фавни жуків-скрипунів (Cerambycidae, Coleoptera) на Волині. *Збірник праць Зоологічного музею*. Т. 10. С. 241–249.
- Зайців Д. 1949. Матеріяли до пізнання фавни жуків-скрипунуватих (Cerambycidae, Coleoptera) Лемківщини (Лісових Карпат). *Збірник природничого відділу Української Вільної Академії Наук*. Авґсбург. Т. 1 Вип. 2. С. 1–12.
- Заморока А.М. 2009. Новий для України вид жуків-вусачів. *Станіславівський натураліст* [online]. (Останнє оновлення 16 вересня 2022 року). Доступне <<http://www.naturalist.if.ua/?p=1793>>.
- Заморока А.М. 2010. Жуки-вусачі у Карпатах. Розмаїття. *Станіславівський натураліст* [online]. (Останнє оновлення 16 вересня 2022 року). Доступне <<http://www.naturalist.if.ua/?p=3717>>.
- Заморока А.М. 2012. Жуки-вусачі Західного Поділля. Частина I. *Станіславівський натураліст* [online]/]. (Останнє оновлення 16 вересня 2022 року). Доступне <<http://www.naturalist.if.ua/?p=5255>>.
- Заморока А.М., Бідичак Р.М., Геряк Ю.М., Глотов С.В., Капрусь І.Я., Козоріз Ю.Г., Мартинов О.В., Михайлюк-Заморока О.В., Пушкар Т.І., Різун В.Б., Слободян О.М., Смірнов Н.А., Утевський С.Ю., Шпарик В.Ю. 2017. Розповсюдження рідкісних видів безхребетних тварин, занесених до Червоної книги України, в Івано-Франківській області. *Український ентомологічний журнал*. Т. 2 Вип. 13. С. 77–94.
- Заморока А.М. 2022. Пропозиції щодо уніфікації і застосування національної номенклатури найменувань Скрипунових (Coleoptera: Cerambycidae) із фавни України та деяких екзотів. Частина I: підродина куцовусові (Spondylidinae) та фрузеві (Prioninae). *Наукові записки Державного природознавчого музею*. Вип. 38. С. 205–216. DOI: <https://doi.org/10.36885/nzdrm.2022.38.205-216>
- Кравченко О.М., Кравченко С.О. 2009. Колеоптероїдні комахи Шацького національного природного парку та прилеглих територій. Жуки-вусачі (Coleoptera, Cerambycidae). *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. Т. 2. С. 135–143.
- Красная книга СССР: Редкие и находящиеся под угрозой исчезновения виды животных и растений. 1984. Главная ред. коллегия: А.М. Бородин, А.Г. Банников, В.Е. Соколов и др. 2-е изд. Москва : Лесная промышленность. Т. 2. 480 с.
- Маркевич О.П., Татарко К.І. 1983. *Російсько-українсько-латинський зоологічний словник. Термінологія і номенклатура*. Київ : Наук. думка. 410 с.
- Некрутенко Ю. 2003. Передмова до українського перекладу. Міжнародний кодекс зоологічної номенклатури. Видання четверте. Київ. IX–XXV.
- Паночіні С. 1931. Словник біологічної термінології. Науково-дослідчий інститут мовознавства ВУАН. (Серія практичних словників. Випуск IV). Харків : «Радянська школа». 89 с.
- Руднев Д.Ф. 1935. Великий дубовий скрипун (*Cerambyx cerdo* L.). Київ : Вид-во Всеукр. Академії Наук. 141 с.
- Словарь української мови: в 4-х томах*. 1907–1909. Грінченко Б. (ред.). Київ.
- Словник української мови в 11 томах*. 1970–1980. І.К. Білодід (ред.). Київ : Наук. думка.
- Червона книга Української РСР. 1980. Київ : Наук. думка. 504 с.
- Червона книга України. Тваринний світ. 1994. М.М. Щербак (ред.). Київ : Українська енциклопедія, 464 с.
- Червона книга України. Тваринний світ. 2009. За ред. І.А. Акімова. Київ : Глобалконсалтинг. 624 с.
- Червона книга Українських Карпат. Тваринний світ. 2011. О.Ю. Мателешко, Л.А. Потіш (ред.). Ужгород : Карпати. 336 с.
- Щоголів І., Паночіні С. 1928. Словник зоологічної номенклатури. Частина III. Назви безхребетних тварин. Evertebrata. (Проект). Київ : Держ. вид-во України. 114 с.

- Agassiz L. 1842-1846. Nomenclator zoologicus: continens nomina systematica generum animalium tam viventium quam fossilium, secundum ordinem alphabeticum disposita, adjectis auctoribus, libris, in quibus reperiuntur, anno editionis, etymologia et familiis, ad quas pertinent, in singulis classibus. Solothurn (Jent & Gassmann).
- Drapiez P.A.J. 1819. Description de huit espèces d'insectes nouveaux. *Annales Générales des Sciences Physiques*. Bruxelles. Vol. 1. P. 290-298.
- Tavakilian G., Chevillotte H. 2021. Base de données Titan sur les Cerambycides ou Longicornes [online]. (Останнє оновлення 16 вересня 2022 року). Доступне <<http://titan.gbif.fr>>.
- Zamoroka A.M. 2021. Is Clytini monophyletic? The evidence from five-gene phylogenetic analysis. *Наукові записки Державного природознавчого музею*. Вип. 37. С. 191-214. DOI: <https://doi.org/10.36885/nzdpm.2021.37.191-214>.
- Zamoroka A. M. 2022. The longhorn beetles (Coleoptera, Cerambycidae) of Ukraine: Results of two centuries of research. *Biosystem diversity*. Vol. 30 No 1. P. 46-74. DOI: <https://doi.org/10.15421/012206>.

¹ Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ

e-mail: andrew.zamoroka@pnu.edu.ua

² Природничо-математичний ліцей імені Івана Пулюя, Івано-Франківськ

e-mail: zamoroka.oxana@gmail.com

Zamoroka A.M., Mykhailiuk-Zamoroka O.V.

Proposals for unification and use of the Ukrainian national nomenclature for native and exotic species of the longhorn beetles (Coleoptera: Cerambycidae) in Ukraine. Part II: subfamily Cerambycinae

In the second part of the study, we unified and codified the Ukrainian National nomenclature of the round-necked longhorn beetles (Cerambycinae). We analyzed published cases of the Ukrainian names using of the longhorn beetles during the last two centuries. This includes critical review of different taxa of the round-necked longhorn beetles, including species, genera and tribes. We found numerous uses of Russian tracings and Latin transliterations instead of the Ukrainian names. We proposed to remove them from using for scientific and popular publications wrote in Ukrainian, and replacing them with specific Ukrainian names and/or adapted translations from the latinized scientific names. In general, we found only 35 valid names of the round-necked longhorn beetles in Ukrainian. Other names are unsuitable due to non-binomial nomenclature and replacement from Russian or Latin. We proposed 122 taxa names for the first time in Ukrainian. In the Part II, we presented Ukrainian names for 157 taxa, including 1 subfamily, 1 supertribe, 19 tribes, 4 subtribes, 43 genera, 4 subgenera, 81 species and 4 species.

Key words: Ukrainian vernacular nomenclature, the longhorn beetles, Cerambycidae.

ЗМІСТ

CONTENTS

Музеологія * Museology	Стор.
Гураль Р. І., Гураль-Сверлова Н. В. Малакологічна колекція І.Т. Бакуменка, передана до Державного природознавчого музею НАН України	3
<ul style="list-style-type: none"> • I.T. Bakumenko's malacological collection passed to the State Museum of Natural History of NAS of Ukraine 	
Екологія * Ecology	
Савчак О. Р., Капрусь І. Я. Едифікаторна роль ліщини в формуванні таксоцену колембол у субконтинентальних дубово-грабових лісах Вігерського парку народного (Польща)	11
<ul style="list-style-type: none"> • The edificator role of hazel in the formation of the Collembola taxocene of subcontinental oak-hornbeam forests of the Wigierski National Park (Poland) 	
Кузарін О. Т., Любинець І. П., Хомин І. Г. Фітоценотичні умови та структура місцевої популяції <i>Betula humilis</i> Schrank в околицях с. Жорницька (Українське Розточчя)	19
<ul style="list-style-type: none"> • Phytocenotic conditions and structure of the local population for <i>Betula humilis</i> Schrank near Zhornyska village (Ukrainian Roztochchia) 	
Кияк В. Г. Динаміка популяцій <i>Senecio carpathicus</i> Herbich у Чорногорі (Українські Карпати)	31
<ul style="list-style-type: none"> • Population dynamics of <i>Senecio carpathicus</i> Herbich in the Chornohora (Ukrainian Carpathians) 	
Білонога В. М. Особливості поширення і відновлення <i>Pinus cembra</i> L. у Чорногірському масиві Українських Карпат	43
<ul style="list-style-type: none"> • Characteristics of spread and restoration of <i>Pinus cembra</i> L. in the Chornohora massif of the Ukrainian Carpathians 	
Омельчук О. С., Орлов О. Л., Рагуліна М. Є. Оселищне різноманіття РЛП «Стільське горбогір'я»	53
<ul style="list-style-type: none"> • Habitat's diversity of «Stil'ske horbogirya» RLP 	
Пасайлюк М. В. Історія досліджень грибів та грибоподібних організмів на території НПП «Гуцульщина» та роль in situ, ex situ, re situ методів у збереженні їх різноманіття	63
<ul style="list-style-type: none"> • The history of research of fungi and fungi-like organisms on the territory of the «Hutsulshchyna» NNP and the role of security, protection and the environmental measures by in situ, ex situ, re situ in conserving their diversity 	
Баишта А.-Т. В. Локалізація місць гібернації та зимова активність вечірниць рудої <i>Nyctalus noctula</i> (Chiroptera) в урбанізованому середовищі (м. Львів) ...	73
<ul style="list-style-type: none"> • Localization of hibernation sites and winter activity of <i>Nyctalus noctula</i> (Chiroptera) in urban environment (Lviv) 	

Гураль-Сверлова Н. В., Гураль Р. І. Фенотипічні маркери та історія інтродукції садової цепені <i>Cerpea hortensis</i> (Gastropoda, Helicidae) на заході України	83
• Phenotypic markers and history of the introduction of white-lipped snail <i>Cerpea hortensis</i> (Gastropoda, Helicidae) in western regions of Ukraine	
Бриндзя І. В., Скробач Т. Б. Якість криничної води Дрогобицької територіальної громади	95
• Well water quality in Drohobych territorial community	
Скробач Т. Б., Бриндзя І. В., Микитчин О. І. Про доцільність зміни меж ландшафтного заказника місцевого значення «Бориславський»	102
• Feasibility of changing the area of the «Boryslavsky» local landscape reserve	
Горбняк-Юліна Л. Т., Сарахман І. С. Колірні варіації квіток <i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill. на території НПП «Подільські Товтри»	115
• Color variations of <i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill flowers on the territories of the «Podilski Tovtry» NNP	

Зоологія * Zoology

Гірна А. Я. Доповнення до фауни павуків НПП «Дністровський каньйон» та його околиць	125
• A contribution to the spider fauna of the «Dnister Canyon» NNP and its environs	
Микітчак Т. І. Фауна гіллястовусих (Cladocera) і веслоногих (Copepoda: Cyclopoidea, Calanoida) ракоподібних гірської частини басейну р. Стрий (Українські Карпати)	137
• Cladocera and Copepoda (Cyclopoidea, Calanoida) of the mountain part of the Stryi river basin (Ukrainian Carpathians)	
Геряк Ю. М., Марискевич О. Г., Яворський І. Є. Раритетна компонента фауни безхребетних НПП «Бойківщина»	145
• A rare component of the invertebrate fauna of the «Boykivshchyna» NNP	
Середюк Г. В., Чумак В. О., Капелюх Я. І., Різун В. Б., Чумак М. В., Капустинський А. І., Шимків Н. Я. Сітчастокрилі (Insecta, Neuroptera) ПЗ «Медобори»	159
• Net-winged (Insects, Neuroptera) of «Medobory» Nature Reserve	
Середюк Г. В., Коваль Н. П., Чумак В. О., Чумак М. В. Угрупування сітчастокрилих (Neuroptera) північно-західної частини Полонинського хребта в межах Ужанського НПП	171
• Grouping of the net-winget insects (Neuroptera) of the north-western part of the Polony Range within the «Uzhanskyi» NNP	

Глотов С. В. Огляд роду <i>Amischa</i> Thomson, 1858 (Coleoptera: Staphylinidae: Aleocharinae) України	183
• A review of the genus <i>Amischa</i> Thomson, 1858 (Coleoptera: Staphylinidae: Aleocharinae) of Ukraine	
Глотов С. В., Терехова В. В. Знахідки жуків-стафілінід (Coleoptera: Staphylinidae) у східних регіонах України	189
• Findings of rove beetles (Coleoptera: Staphylinidae) in the eastern regions of Ukraine	
Ліщук А. В. Список мух-повисюх (Diptera, Syrphidae) НПП «Подільські Товтри» ...	193
• Checklist of hover flies (Diptera, Syrphidae) «Podilski Tovtry» NNP	
Заморока А. М. Пропозиції щодо уніфікації і застосування національної номенклатури найменувань скрипунових (Coleoptera: Cerambycidae) із фауни України та деяких екзотів. Частина I: підродини куцовусові (Spondylidinae) та фрузеві (Prioninae)	205
• Proposals for unification and use of the Ukrainian national nomenclature for native and exotic species of the longhorn beetles (Coleoptera: Cerambycidae) in Ukraine. Part I: subfamilies Spondylidinae and Prioninae	
Заморока А. М., Михайлюк-Заморока О.В. Пропозиції щодо уніфікації і застосування національної номенклатури найменувань скрипунових (Coleoptera: Cerambycidae) із фауни України та деяких екзотів. Частина II: підродина козакові (Cerambycinae)	219
• Proposals for unification and use of the Ukrainian national nomenclature for native and exotic species of the longhorn beetles (Coleoptera: Cerambycidae) in Ukraine. Part II: subfamily Cerambycinae	
Голіней Г. М., Прокоп'як М. З., Пшеничняк О. В. Сучасний стан родини Nymphalidae (Insecta, Lepidoptera) в західних областях України	231
• Current status of the Nymphalidae family (Insecta, Lepidoptera) in western regions of Ukraine	
Гуштан К. В., Гуштан Г. Г. Апробація вебресурсу «Біорізноманіття України» на прикладі бабок (Insecta: Odonata) Українських Карпат	237
• The approbation of web resource «Biodiversity of Ukraine» on example of dragonflies (Insecta: Odonata) of Ukrainian Carpathians	
Канарський Ю. В., Панін Р. Ю. Нові знахідки рідкісних видів жуків-турунів (Coleoptera, Carabidae) на заході України	245
• New finds of rare ground beetle species (Coleoptera, Carabidae) in western regions of Ukraine	

Короткі повідомлення * The brief messages

- Баранчук Г. І., Шимків Н. Я.** Нові знахідки флори і фауни на території природного заповідника «Медобори» 255
- New finds of flora and fauna on the territory of the «Medobory» nature reserve

- Данилюк К. М., Демчишин Н. Б., Марискевич О. Г.** *Convallaria majalis* L. у НПП «Бойківщина» (Українські Карпати) 257
- *Convallaria majalis* L. in «Boikivshchyna» NPP (Ukrainian Carpathians)

Ювілейні дати * Anniversaries

- Чернобай Ю. М.** Парадигми і реперні поняття інтразонального лісознавства (до 120-річчя з дня народження професора О. Л. Бельгарда) 261

Хроніка * Current issues

- Середюк Г. В.** Про діяльність Державного природознавчого музею НАН України у 2021 році 271

- Дзюбенко Н. В., Савицька А. Г.** 26-та Генеральна конференція ICOM 2022 «Сила музеїв» (Чеська Республіка, Прага) 273

Правила для авторів * Rules for authors

Національна академія наук України
Державний природознавчий музей

Наукове видання

НАУКОВІ ЗАПИСКИ ДЕРЖАВНОГО ПРИРОДОЗНАВЧОГО МУЗЕЮ

Випуск 38

PROCEEDINGS OF THE STATE NATURAL HISTORY MUSEUM

Issue 38

Українською та англійською мовами

Головний редактор І. Я. Капрусь

Комп'ютерний дизайн і верстка О. С. Климишин, Т. М. Щербаченко

Адреса редакції:

79008 Львів, вул. Театральна, 18

Державний природознавчий музей НАН України

телефон / факс: (032) 235-69-17

e-mail: editorship@smnh.org

<http://science.smnh.org>

Формат 70×100/16. Обл.-вид. арк. 22,5. Наклад 100 прим.

Виготовлення оригінал-макета здійснено в Лабораторії природничої музеології
Державного природознавчого музею НАН України.
Друк ТзОВ «Простір М». 79000 Львів, вул. Чайковського, 8.